

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

HPL kiittää mahdollisuudesta saada lausua. HPL edustaa yksityistä työnvälitystä, henkilöstöpalveluyrityksiä ja yksityisiä työllisyyspalveluiden tuottajia. HPL:ssä yksityisten työllisyys- ja valmennuspalveluja tuottavien yritysten edunvalvonta on vahvistunut, sillä Suomen Kasvupalvelujentuottajat Kaspa ry on lopetettu ja osa yrityksistä on siirtynyt kevään 2022 aikana HPL:n jäseniksi.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain hallituksen esityksen tavoitteet ovat pääosin kannatettavia ja hyviä. Erityisesti tavoitteet, joilla lisätään kotoutumissuunnitelmien tavoitteellisuutta, tehostetaan jatko-ohjausta työelämään sekä vahvistetaan kotoutumisen työelämälähtöisyyttä, ovat hyviä. Esityksessä on myös hyviä uusia palveluita, kuten uusi monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut.

Työllistyminen kotoutumisen osana on tärkeää. Työ on iso osa ihmisen elämää ja identiteettiä. Työ on monille myös parasta kotoutumista ja työ tarjoaa mahdollisuuksia oppia suomen kieltä käytännön tilanteissa.

Kotoutumisen piirissä olevat eivät ole kuitenkaan mikään homogeeninen ryhmä, vaan kotoutujat ovat kaikki yksilöitä. Tämän vuoksi olisi hyvä, että kotoutumista koskevien toimenpiteiden sisältö voitaisiin suunnitella joustavasti ja yksilöllisesti ja että laki antaisi tähän mahdollisuuden. Vaikka periaatteessa on hyvä, että kotoutumisen ohjelmaa tehostetaan ja lyhennetään kolmesta vuodesta kahteen, on hyvä muistaa, että joillekin kotoutujille edes nykyinen kolme vuotta ei ole riittänyt.

Yksityiset palveluntuottajat saaneet esityksessä varsin vähän huomiota

Esityksen suurin puute on siinä, että yksityiset palveluntuottajat on lähes kokonaan unohdettu esityksestä. Yksityiset kotoutumispalveluiden tuottajat tarjoavat hyvin monipuolisia kotoutumispalveluita ja tuottavat jo nykyisin merkittävän osan kotoutumispalveluista. Onkin hämmästyttävää, ettei niitä ole juuri mainittu tai niiden roolia ole kuvattu tässä yli 370 sivua käsittävässä hallituksen esityksessä.

Yksityisten palveluntuottajien palvelut ovat vaikuttavia ja laadultaan hyviä. Näin ollen ei ole syytä rikkoa sitä, mikä ei ole ollut rikki. Palveluntuottajien vahvuus on siinä, että ne toimivat lähellä yrityksiä ja elinkeinoelämää ja niiden koulutukset sekä valmennukset ovat työelämälähtöisiä. Palveluntuottajat ovat myös joustavia ja ketteriä sekä pystyvät näin ollen koko ajan kehittämään palveluitaan entistä vaikuttavimmiksi. Kun tavoitteena on työllistää kotoutuja mahdollisimman pian, yksityiset palveluntuottajat ovat vahvoilla. Julkista sektoria on turha paisuttaa, kun yksityisellä sektorilla on tarjota palveluita, jotka toimivat ja ovat kustannustehokkaita. Yksityisten palveluntuottajien palveluita myös valvotaan tarkasti.

HPL esittää, että hallituksen esitykseen, sekä nykytilan kuvaukseen että lakiesityksen sisältöosaan, lisätään osio, jossa kuvataan tarkemmin yksityisten palveluntuottajien palveluita, roolia sekä merkitystä kotoutumiskoulutusten järjestämisessä. Osiossa voisi tuoda selvemmin esille sen, ettei julkisen sektorin tai kuntien ole välttämättä järkevää tuottaa kaikkia palveluita itse. Yksityisiä palveluntuottajia voidaan hyödyntää monipuolisesti ja niiden palvelut ovat työelämälähtöisiä ja palveluiden vaikuttavuudesta on hyviä tuloksia.

Kun kyse on alasta, jossa palveluntuottajat tuottavat palveluita käytännössä vain julkiselle sektorille, julkisen sektorin velvollisuutena on kehittää ja rakentaa toimivat markkinat. Se tarkoittaa mm. sitä, että hankinnat eivät poukkoile hallituskaudesta toiseen poliittisen ilmapiirin mukaan. Kun markkinoita kehitetään yhdessä pitkäjänteisesti, siitä hyötyvät kaikki osapuolet. Se vaatii jatkuvaa vuoropuhelua ja hankinta- ja tarjoamisosaamisen kehittämistä. Jos palveluntuottajat ajetaan ahtaalle, markkinoiden elpyminen ja uudelleen rakentaminen kestää kauan.

Palveluita on toki koko ajan kehitettävä. Tämä tapahtuu yhteistyössä palveluiden järjestäjän/kilpailuttajan ja palveluntuottajien kanssa. Myös palveluiden markkinointia ja asiakasohjausta tulee kehittää, jotta palveluista saadaan kaikki hyöty irti.

Palveluiden järjestämisen kustannustehokkuuteen ja laatuun kiinnitettävä huomiota kunnissa

TE-palvelut uudistuksen myötä kunnille tulee lisää velvollisuuksia järjestää erilaisia palveluita. Kun nyt palveluita on hankittu tarvelähtöisesti, on jatkossa vaarana, että hankinnat pirstaloituvat ja kustannukset nousevat, sillä jokainen kunta joutuu jollakin tavalla järjestämään palveluita, joiden käyttö voi pahimmillaan olla hyvin sattumanvaraista.

TE-palvelut uudistuksessa on linjattu, että työvoimapalveluiden toteuttajalla tulee olla vähintään 20 000 työkäistä alueellaan. Tämä on väestömäärältään aivan liian pieni alue, varsinkin kun mietitään kotoutumispalveluiden järjestämistä. Kuntia pitäisi kannustaa yhteistyöhön ja reilusti isompiin hankintoihin, jotka tuovat kustannustehokkuutta. Muuten vaarana on, että kustannukset nousevat rajusti. HPL on myös huolissaan siitä, että palveluiden pirstaloituessa kaikille kotoutujille ei uudessa mallissa ole tarjolla yhdenvertaisia palveluita.

Yksityisten palveluntuottajien huolena on myös se, ettei kotoutumispalveluihin ole korvamerkittyjä varoja. Vaarana on, että muut akuutimmat kunnan palvelut rahoitetaan ensin, eikä sen jälkeen kotoutumispalveluiden tuottamiseen jää varoja. Tämä olisi erittäin lyhytnäköistä ja huolestuttavaa.

On myös vaarana, että uudessa mallissa hankintaosaaminen rapautuu. Jos näin käy, se vähentää entisestään kiinnostusta hankkia palveluita kilpailuttamalla. Hankinnat pitäisikin keskittää osaaville valtakunnallisille tiimeille, jotta voidaan varmistaa hankintaosaamisen laatu ja sen kehittäminen. Tämä toisi markkinoille vakautta, selkeyttä ja tasalaatuisia kilpailutuksia. Kun osaaminen keskitetään osaavalle tiimille, kustannuksia ja resursseja säästyy.

Työllistyminen vain yksi tavoite – suomen kieli ja yhteiskuntatieto ovat myös tärkeitä

Ilman suomen kielen oppimista kotoutuja jää helposti yhteiskunnan ulkopuolelle. Kielitaito onkin onnistuneen kotoutumisen edellytys. Työpaikkasuomi on hyvä koulutustuote, mutta sen piirissä ovat vain työssä olevat. Siksi on todella tärkeää, että myös niille, jotka eivät ole työssä, on tarjolla riittävästi maksutonta suomen tai ruotsin kielen opetusta.

Myös työssä olevien kieliopetusta pitää lisätä. Työpaikkasuomi ei yksin riitä täyttämään työssä olevien maahanmuuttajien kielikoulutustarpeita. Mahdollisuuksia opiskella suomen kieltä työn ohessa on kehitettävä siten, että esim. työnteko ja opiskelu voidaan joustavasti yhdistää.

Kaikille kotoutujille on tärkeää myös tietää, miten suomalainen yhteiskunta toimii ja mitkä ovat kunkin oikeudet ja velvollisuudet. Samoin kuin suomen kielen oppimisella, myös yhteiskuntaan sopeutumisella, on ratkaiseva merkitys sille, jääkö maahanmuuttaja tänne pidemmäksi aikaa vai muuttaako hän esimerkiksi lyhyen työjakson jälkeen muualla.

On tärkeää valmentaa myös yrityksiä

Kotoutuminen ja varsinkaan työllistyminen ei onnistu, elleivät suomalaiset yritykset ole valmiita ottamaan vastaan vieraskielisiä, eri kulttuuritaustaisia työntekijöitä. Siksi on tärkeää, että kotouttamisessa ei keskitytä pelkästään maahanmuuttajiin, vaan osana kotouttamista suomalaisia yrityksiä pitäisi valmentaa vastaanottamaan ulkomaisia työntekijöitä. Jos keskitymme pelkästään

maahanmuuttajien kotouttamiseen, emme saavuta niitä tuloksia, joita tavoittelemme. Siksi yhteiskunnan pitäisi myös kiinnittää huomiota vieraskielisiä työllistäviin yrityksiin ja ne tulisi huomioida myös tässä esityksessä.

Tiedonsaantioikeudet on hyvä parannus

Esityksellä on tarkoitus laajentaa palveluntuottajan, jonka asiakkaaksi kotoutuja-asiakas tai maahanmuuttaja ohjataan, tiedonsaantioikeuksia. HPL katsoo, että tämä on hyvä ja tarpeellinen muutos, sillä nykyisin tehdään paljon tuplatyötä ja kotoutuja-asiakkaiden arviointi aloitetaan usein aivan alusta, kun hänestä ei ole saatu tarpeeksi tietoja. Esitetty muutos on kannatettava ja säästää resursseja sekä nopeuttaa prosesseja.

Henkilöstöpalveluyritysten liitto HPL

Merru Tuliara

toimitusjohtaja

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

-

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Valtion korvaukset (8 luku)

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Tiedonsaantioikeudet on hyvä parannus

Esityksellä on tarkoitus laajentaa palveluntuottajan, jonka asiakkaaksi kotoutuja-asiakas tai maahanmuuttaja ohjataan, tiedonsaantioikeuksia. HPL katsoo, että tämä on hyvä ja tarpeellinen muutos, sillä nykyisin tehdään paljon tuplatyötä ja kotoutuja-asiakkaiden arviointi aloitetaan usein aivan alusta, kun hänestä ei ole saatu tarpeeksi tietoja. Esiitetty muutos on kannatettava ja säästää resursseja sekä nopeuttaa prosesseja.

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

-

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

ks. yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Tuliara Merru
Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry